

۲ - نظری آمباتکی بر بازار جهانی چای

۲

قیمت

اصولاً " قیمت‌های جهانی چای را نمیتوان منتزع از عرضه و تقاضا و قیمت‌های جهانی دیگر نوشابه‌های تخدیری، خصوصاً " قهوه، بررسی نمود. مصرف قهوه و چای در بعضی کشورها، توأم با رواج دارد بنحوی که جایگزینی این دو کالا بر حسب عرضه و تقاضا و در ارتباط برسا قیمت‌های نسبی این دو کالا بسهولت امکان پذیر می‌باشد. بهمین دلیل همبستگی قابل ملاحظه‌ای بین عرضه و تقاضا و نهایتاً " قیمت‌های این دو کالا مشاهده می‌شود. با نظری کوتاه به قیمت‌های جهانی چای و قهوه طی سال‌های ۱۹۷۳ تا ۱۹۸۶ و بر اساس محاسبات انجام شده روی قیمت‌های جهانی این دو کالا طی دوره فوق الذکر مشاهده گردید که ضریب همبستگی قیمت‌های این دو کالا برابر با ۰/۶۶ می‌باشد. معادله خط برگشت قیمت‌های این دو کالا با ضریب رگرسیون ۰/۳۷ میتواند معیار خوبی برای پیش بینی و سنجش اثرات متقابل میزان عرضه و تقاضای این دو کالا روی قیمت‌ها باشد. افزایش قیمت‌های جهانی چای عموماً " در اثر کمبود توأم عرضه چای و قهوه در جهان و همچنین در افزایش قیمت‌های قهوه بوده است. در اکثر سال‌هایی که قیمت‌های قهوه در جهان افزایش داشته، معمولاً قیمت‌های جهانی چای نیز با افزایش روبرو بوده است.

(۱): برابر محاسبات انجام شده، معادله خط برگشت (رگرسیون) قیمت‌های

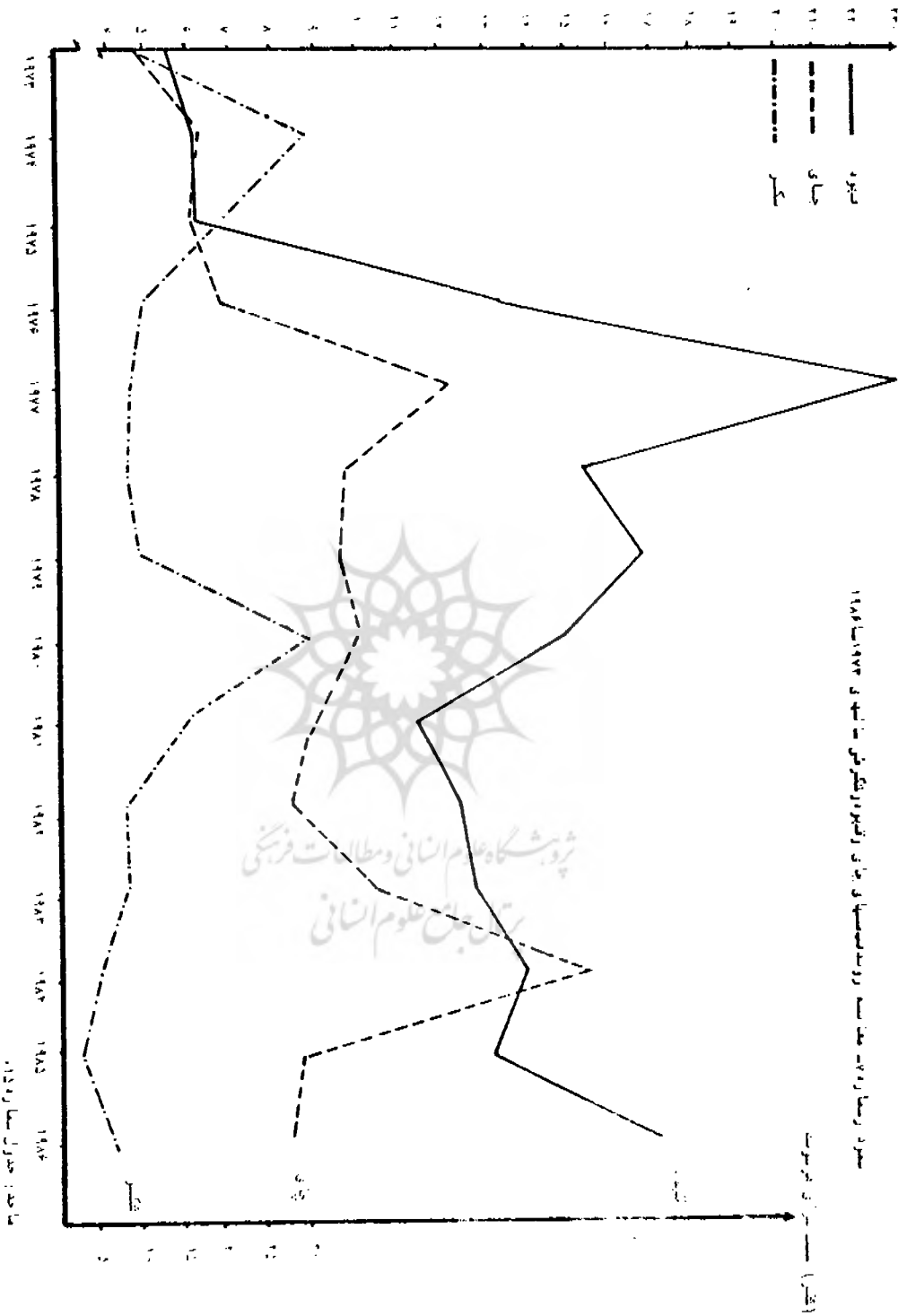
قهوه و چای طی سال‌های ۱۹۷۳ تا ۱۹۸۶ بصورت زیر می‌باشد برابر این

معادله و بطور متوسط، به ازای هر ۱۰۰ واحد تغییر در قیمت‌های قهوه حدود

۱۱ واحد تغییر در قیمت‌های چای خواهیم داشت X قیمت چای

Y قیمت قهوه

$$Y = 97/3 + 0/37 X$$

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 مرکز بین‌رشته‌ای علوم انسانی

کاهش قیمت‌های جهانی چای نیز معمولاً با کاهش قیمت‌های قهوه همراه بوده است (نمودار ۷.۱۰ اصولاً رابطه مستقیمی بین نوسانات قیمت این دو کالا دیده می‌شود. قیمت‌های جهانی شکر نیز نسبت به قیمت‌های چای و قهوه در اکثر سالها معمولاً روندی معکوس داشته است. بعنوان مثال در سال ۱۹۷۷ که قیمت‌های جهانی انواع قهوه به اوج خود - طی ۱۵ سال گذشته - و قیمت‌های جهانی چای نیز به بالاترین حد خود طی چند سال گذشته رسیده بود، قیمت‌های جهانی شکر از نقطه اوج خود در سال ۱۹۷۴ به پایین ترین حد ممکن در سال ۱۹۷۷ رسید.

بطور کلی قیمت‌های جهانی چای در طول دهه ۱۹۶۰ و همچنین در اوایل دهه ۱۹۷۰ از ثبات نسبی برخوردار بود ولی در نیمه دوم دهه ۱۹۷۰ و همچنین در نیمه اول دهه ۱۹۸۰ نوسانات شدیدی را پشت سر گذاشت. در جدول ۱۴ متوسط قیمت‌های سالانه و ماهیانه چای در بورس لندن، طی سال‌های ۱۹۶۰ تا ۱۹۸۶ نشان داده شده است. در ارتباط با قیمت‌های جهانی چای، دوره ۲۷ ساله مورد بررسی را میتوان به دو بخش تقسیم نمود:

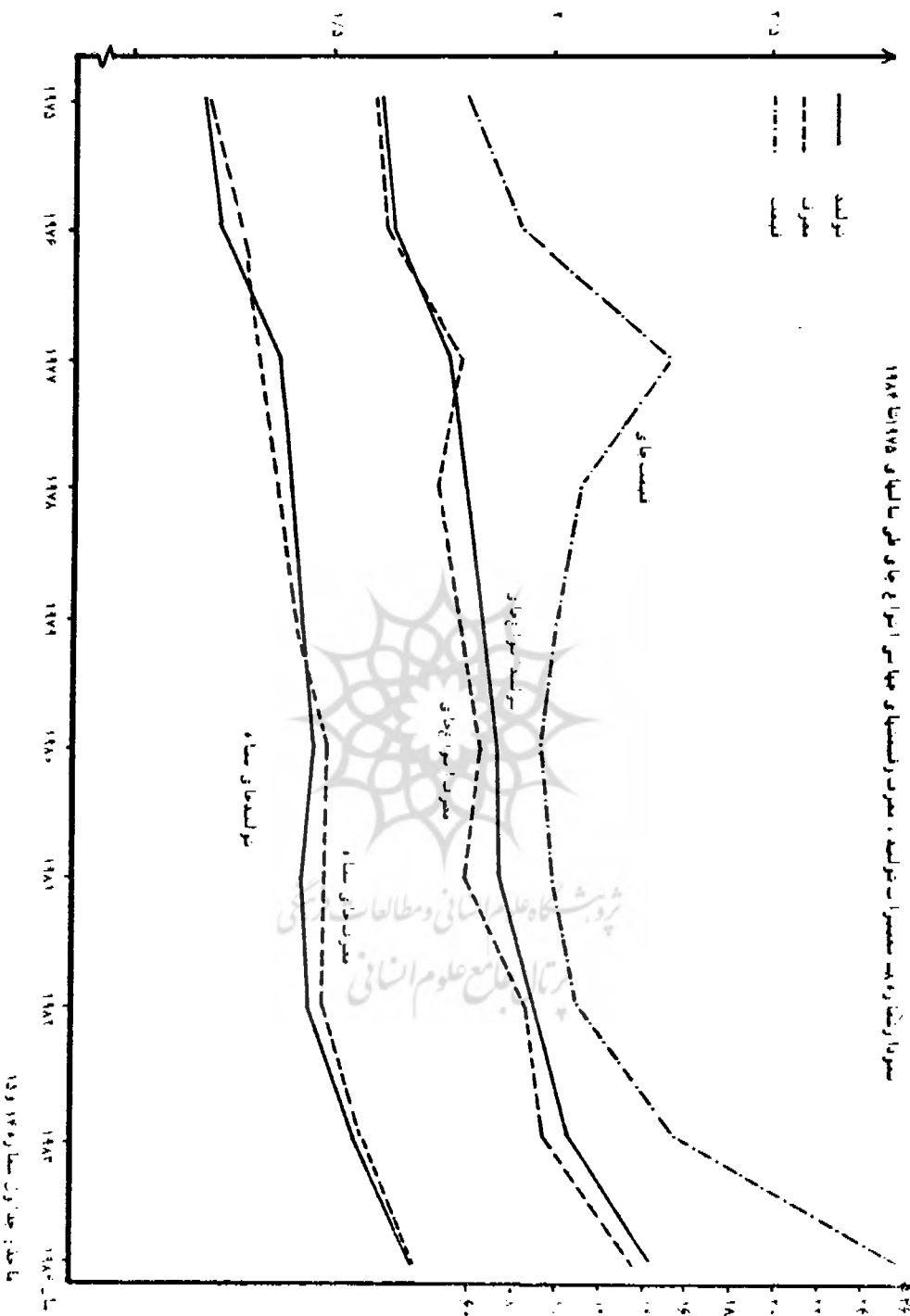
اول: دوره ۱۹۶۰ تا ۱۹۷۳ که دوره ثبات نسبی و تا حدودی کاهش قیمت‌های چای میباشد. طی این دوره، قیمت‌های چای در بورس لندن با حدود ۱۵ درصد کاهش از ۵۱/۱۳ پنس برای هر کیلوگرم به ۴۲/۲۰ پنس کاهش یافت.

دوم: دوره ۱۹۷۴ تا ۱۹۸۶ که دوره افزایش شدید و قابل توجه قیمت‌های چای بوده است. در خلال این مدت قیمت‌های جهانی چای با ۱۲۱ درصد افزایش از ۵۹/۴۵ پنس به ۱۳۱/۷۰ پنس برای هر کیلوگرم چای رسید. سال‌های ۱۹۷۷ و ۱۹۸۴ در این دوره سال‌های استثنائی برای قیمت‌های چای محسوب می‌شوند. قیمت‌های بی سابقه چای در این

میلیون تن

سودا ارتقا رو به همسویات تولید ، صورت رانستهای میا من انواع جای طی سالهای ۱۳۷۵ تا ۱۳۸۴

(پسین از آن در میلیون تن)

تا حد امکان نیازهای ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵

دو سال به ترتیب با ۳۳۵ و ۱۶۰ درصد افزایش نسبت به سال ۱۹۷۴، بطور متوسط برابر ۱۵۴/۷۰ و ۲۵۹/۱۱۰ پنس برای هرکیلو گرم چای بوده است. بعنوان مثال قیمت‌های چای در ژانویه ۱۹۸۴ به بالاترین میزان خود طی ۲۷ سال گذشته رسید (۳۰۴ پنس برای هرکیلوگرم). طی دوره ۱۹۷۵ تا ۱۹۸۴ قیمت‌های جهانی چای بجز در دوره ۸۰-۱۹۷۸ روندی کاملاً صعودی داشته است. برای مثال و بطور خاص قیمت‌های جهانی چای در دو سال ۱۹۷۷ و ۱۹۸۴ نسبت به سال ماقبل به ترتیب از ۷۹ و ۶۸ درصد رشد برخوردار بوده است. بطور کلی افزایش و نوسانات شدید قیمت‌های چای در این دوره ناشی از رشد بیشتر تقاضای جهانی چای سیاه نسبت به رشد تولید جهانی این نوع چای می‌باشد. کسری موازنه تولید چای نسبت به تقاضای جهانی آن که از سال ۱۹۷۴ شروع شده بود، در ابتدا باعث افزایشی ملایم و در سال ۱۹۷۷ باعث افزایشی شدیدی با سابقه در قیمت‌های جهانی چای گردید (جدول ۱۵). بجز آن می‌توان گفت که افزایش ناگهانی قیمت‌های چای که در قبل از سال‌های ۱۹۷۷ پایه‌گذاری شده بود ناشی از کاهش توأم عرضه چای و قهوه نسبت به تقاضای جهانی این دو کالا بوده است. اگرچه کمبود تولید چای در این سال‌ها تا حدودی با بیرون کشیدن ذخائر چای از انبارها جبران شد، اما استفاده از ذخائر احتیاطی برای تثبیت قیمت - با توجه به اینکه چای را نمی‌توان برای مدت زیادی در انبارها نگهداری نمود - تنها در کوتاه مدت امکان پذیر است. به همین دلیل قیمت‌های چای از فوریه ۱۹۷۶ حساسیت خود را نسبت به نوسانات عرضه و تقاضا نشان داد و حرکت صعودی قیمت‌ها از این ماه آغاز گردید. قیمت‌های چای در اوایل سال ۱۹۷۶ بیش از ۵۰ درصد افزایش یافت و در فوریه ۱۹۷۷ دوباره برگردید. در خلال این مدت نیز چند طوفان دربرزیل رخ داد که به محصول قهوه خسارات جدی وارد کرد و باعث افزایش شدید قیمت قهوه

سال	مماشش سالانه	زانوسه	فورسه	مارس	آوریل	مه	ژوئن	ژوئیه	اوت	سپتامبر	اکتبر	نوامبر	دسامبر
۱۹۶۰	۵۱/۱۳	۴۹/۷۰	۴۸/۲۳	۴۵/۷۵	۴۴/۴۶	۴۵/۲۰	۴۲/۰۹	۴۲/۹۹	۴۵/۳۰	۴۵/۱۲	۴۶/۲۵	۴۸/۵۱	۵۲/۹۳
۱۹۶۱	۴۸/۵۱	۵۱/۰۷	۴۹/۹۷	۴۹/۰۵	۴۷/۶۸	۴۹/۵۱	۴۶/۰۹	۴۶/۳۰	۴۶/۳۹	۴۹/۷۰	۵۱/۹۹	۴۹/۶۰	۴۶/۷۶
۱۹۶۲	۴۹/۰۶	۴۷/۶۸	۴۸/۲۲	۵۰/۵۲	۴۹/۲۲	۴۷/۲۲	۴۵/۲۹	۴۲/۲۲	۴۵/۳۶	۵۱/۸۱	۵۳/۶۵	۵۴/۲۹	۵۲/۵۲
۱۹۶۳	۴۶/۲۲	۴۸/۱۳	۴۵/۷۵	۴۲/۷۲	۴۲/۷۲	۴۲/۳۶	۴۰/۱۲	۴۰/۰۶	۴۶/۵۷	۵۱/۰۷	۵۵/۶۷	۴۷/۷۷	۴۷/۹۵
۱۹۶۴	۴۶/۸۷	۴۶/۰۲	۴۲/۷۲	۴۲/۹۰	۴۲/۱۷	۴۴/۲۶	۴۲/۰۷	۴۲/۷۰	۴۵/۷۵	۵۶/۸۶	۶۰/۳۵	۵۰/۰۶	۴۴/۳۷
۱۹۶۵	۴۵/۶۸	۴۵/۳۶	۴۵/۰۱	۴۳/۵۲	۴۵/۲۶	۴۲/۲۶	۴۳/۸۲	۴۱/۸۱	۴۲/۰۷	۵۳/۶۵	۵۲/۷۲	۴۶/۱۱	۴۳/۸۲
۱۹۶۶	۴۴/۲۲	۴۳/۲۸	۴۳/۰۰	۴۲/۰۰	۴۲/۱۸	۴۲/۱۸	۴۳/۹۱	۳۸/۲۱	۴۰/۰۵	۴۶/۶۶	۴۶/۰۲	۵۰/۸۰	۴۸/۲۳
۱۹۶۷	۴۵/۸۱	۴۳/۲۷	۴۲/۴۴	۴۱/۷۰	۴۲/۰۹	۴۲/۲۱	۴۱/۷۰	۴۰/۰۵	۴۶/۵۹	۴۸/۵۹	۵۲/۱۸	۵۶/۷۷	۵۲/۱۱
۱۹۶۸	۴۳/۴۱	۴۸/۵۰	۴۲/۷۱	۴۱/۰۶	۴۲/۰۸	۴۲/۲۷	۴۱/۱۵	۴۱/۲۳	۴۰/۲۲	۴۰/۹۷	۴۶/۷۶	۴۶/۲۱	۴۴/۵۵
۱۹۶۹	۴۰/۶۷	۴۳/۷۲	۴۱/۲۲	۴۱/۹۶	۳۸/۸۰	۴۹/۳۲	۳۷/۱۱	۳۷/۷۲	۳۷/۹۲	۴۰/۲۲	۴۵/۰۱	۴۲/۰۹	۴۳/۵۶
۱۹۷۰	۴۵/۵۱	۴۶/۲۰	۴۵/۲۸	۴۵/۱۰	۴۴/۶۲	۴۷/۲۹	۳۷/۲۹	۴۷/۲۲	۴۳/۲۵	۴۴/۹	۴۴/۹۷	۴۶/۰۲	۴۷/۱۲
۱۹۷۱	۴۲/۲۷	۴۲/۵۵	۴۲/۰۶	۴۲/۹۸	۴۱/۸۲	۴۳/۲۲	۴۲/۰۲	۴۲/۰۸	۴۲/۷۳	۴۳/۰۲	۴۴/۲۷	۴۲/۷۷	۴۴/۴۰
۱۹۷۲	۴۲/۰۳	۴۲/۵۶	۴۱/۵۲	۴۲/۱۰	۴۱/۲۸	۴۱/۳۰	۴۲/۰۹	۴۰/۹۸	۴۱/۲۷	۴۳/۶۲	۴۲/۷۱	۴۴/۰۳	۴۴/۸۲
۱۹۷۳	۴۲/۲۰	۴۳/۹۵	۴۳/۲۶	۴۳/۰۰	۴۳/۶۲	۴۳/۶۲	۴۳/۱۱	۴۲/۱۳	۴۳/۰۹	۴۳/۱۳	۴۳/۱۳	۴۵/۸۸	۴۸/۲۷
۱۹۷۴	۵۹/۳۵	۴۹/۸۰	۵۳/۰۰	۶۵/۴	۶۲/۲	۶۰/۱۰	۵۹/۵۰	۵۸/۶	۵۷/۱۰	۵۶/۸	۵۶/۷۰	۶۵/۲۰	۶۶/۰۰
۱۹۷۵	۶۲/۱۶	۶۲/۷۶	۶۲/۶۷	۶۲/۶۸	۶۰/۳	۵۷/۲۶	۵۹/۲۲	۵۹/۲۲	۶۲/۳۰	۶۲/۳۰	۶۲/۳۰	۶۲/۰۷	۶۲/۵۰
۱۹۷۶	۸۶/۱۱	۶۲/۸۵	۶۳/۵۹	۶۶/۵۷	۷۲/۲۲	۶۶/۵۷	۹۱/۲۸	۹۷/۰۵	۹۰/۷۳	۹۸/۰۲	۱۰۳/۲۲	۱۰۴/۰۰	۱۰۲/۹۲
۱۹۷۷	۱۵۲/۷۰	۱۱۳/۲۶	۱۳۰/۱۶	۱۱۸/۰۷	۱۲۱/۳۰	۱۹۸/۰۰	۱۸۶/۲۶	۱۷۸/۰۰	۱۷۸/۰۰	۱۷۲/۹۹	۱۰۸/۰۲	۱۱۲/۲۳	۱۱۳/۲۵
۱۹۷۸	۱۱۳/۳۱	۱۲۲/۲۷	۱۱۲/۲۸	-	۱۱۶/۵۰	۱۱۵/۳۱	۱۱۸/۰۹	۱۱۱/۷۱	۱۰۳/۲۶	۱۰۶/۱۱	۱۰۹/۲۰	۱۰۹/۶۹	۱۱۱/۲۵
۱۹۷۹	۱۰۱/۸۷	۱۱۲/۷۰	۱۰۷/۱۶	۱۰۳/۳۰	۱۰۲/۷۰	۱۰۳/۲۶	۱۰۲/۷۱	۹۲/۰۳	۹۳/۸۱	۹۳/۱۸	۹۲/۲۲	۱۰۲/۶۲	۱۰۱/۴۱
۱۹۸۰	۹۵/۸۹	۹۹/۲۲	۱۰۱/۷۹	۱۰۲/۸۲	۱۰۰/۱۲	۹۹/۶۸	۱۰۰/۷۵	۹۳/۰۲	۹۵/۳۳	۸۶/۰۷	۸۴/۲۷	۹۳/۲۹	۹۲/۱۸
۱۹۸۱	۹۹/۸۲	۹۰/۲۲	۹۷/۱۲	۹۹/۲۸	۹۹/۲۱	۹۹/۷۵	۹۹/۹۹	۹۹/۲۸	۹۶/۲۷	۹۶/۰۷	۹۶/۲۰	۱۰۵/۷۲	۱۰۵/۹۲
۱۹۸۲	۱۱۰/۶۲	۱۱۰/۵۰	۱۱۲/۳۰	۱۰۷/۳۲	۱۰۵/۲۲	۱۰۳/۲۲	۱۰۳/۲۲	۱۰۳/۲۲	۱۰۳/۲۲	۱۱۱/۷۲	۱۱۸/۷۲	۱۲۱/۰۶	۱۳۰/۷۱
۱۹۸۳	۱۵۴/۱۲	۱۲۷/۸۱	۱۳۳/۹۲	۱۲۲/۷۱	۱۲۲/۰۲	۱۲۷/۶۰	۱۲۱/۰۱	۱۲۶/۸۷	۱۲۳/۲۹	۱۲۳/۰۸	۱۲۳/۷۷	۱۲۳/۲۰	۱۵۱/۷۲
۱۹۸۴	۱۵۹/۱۱	۱۵۳/۳۱	۱۵۳/۲۲	۱۵۳/۱۳	۱۴۸/۰۰	۱۵۳/۶۶	۱۴۰/۶۸	۱۴۰/۷۲	۱۴۳/۲۲	۱۴۱/۳۲	۱۴۱/۳۲	۱۴۶/۰۰	۱۴۷/۵۱
۱۹۸۵	۱۵۷/۹۱	۱۴۷/۶۹	۱۴۵/۸۵	۱۴۵/۸۲	۱۴۵/۳	۱۴۶/۵	۱۴۸/۱۱	۱۴۳/۵	۱۴۳/۵	۱۴۳/۵	۱۴۳/۵	۱۴۳/۱۱	۱۴۳/۴۵
۱۹۸۶	۱۳۱/۷۰	۱۳۱/۲۸	۱۳۰/۰۲	۱۲۷/۲۵	۱۲۷/۲۵	۱۲۷/۲۵	۱۲۷/۲۵	۱۲۷/۲۵	۱۲۷/۲۵	۱۲۷/۲۵	۱۲۷/۲۵	۱۲۷/۲۵	۱۲۷/۲۵

در این سال گردید. این رویداد و چند رویداد دیگر در تجارت چای، نظیر انتظار تجار چای مبنی بر تغییر مصرف بعضی از مشتریان از قهوه به چای در افزایش قیمت‌های قهوه، شدت تقاضا برای چای را پیش‌رس کرد و جلوانداخت و باعث افزایش شدید قیمت‌های چای در این سال گردید. اما در نیمه دوم سال ۱۹۷۷ که تولید چای افزایش نسبتاً خوبی داشت قیمت‌های چای نیز بین ماه‌های مه تا سپتامبر روندی نزولی داشت، زیرا تقاضای اضافی که برای قهوه پیش‌بینی می‌شد تحقق نیافت. طی سال‌های ۱۹۷۸ تا ۱۹۸۱ قیمت‌های جهانی چای هم‌زمان با نوسانات قیمت‌های قهوه همچنان پائین و بعضاً "راکد ماندند. بدنبال سه سال پیشی گرفتن تقاضا از تولید چای سیاه - سال‌های ۱۹۸۰ تا ۱۹۸۲ - در شرکت‌های تولید چای در برخی از کشورهای تولیدکننده (مانند سریلانکا)، افزایش فوق‌العاده مصرف داخلی چای در هندوستان، کاهش صادرات چای در سال ۱۹۸۲، به همراه افزایش فشار تقاضا در این سال و ادامه آن در سال ۱۹۸۳، صعود مجدد قیمت‌های چای از ژوئیه ۱۹۸۳ مجدداً "آغاز شد و با آشکار شدن عدم افزایش تولید، شتاب افزایش قیمت‌ها در سپتامبر تا دسامبر ۱۹۸۳ بیشتر گردید (نمودار ۸). اما علیرغم چشم‌انداز خوب تولید در سال ۱۹۸۴، قیمت‌های جهانی چای در طول سال ۱۹۸۴ همچنان روند صعودی خود را دنبال کردند که علت آنرا میتوان کاهش موجودی هر دو گروه کشورهای صادرکننده و واردکننده چای و تقاضای شدید داخلی در بازارهای مصرف کشورهای تولیدکننده دانست. در سال ۱۹۸۴ روند افزایش قیمت‌ها که از سال پیش شروع شده بود با سه تصمیم دولت هندوستان تشدید گردید. اولین مورد مربوط به واردات و خرید در سال ۱۹۸۳ بود که دولت هندوستان بمنظور مقابله با کمبود چای در بازارهای داخلی و اجتناب از افزایش بی‌رویه قیمت‌ها در داخل این کشور، صادرات چای "C.T.C." را برای

جدول شماره ۱۵- مقایسه میانگین قیمت جهانی قهوه و شکر و مواد زیست‌تولید و صادرات قهوه در واقع: قیمت: میانگین برای هر سوزن
 میانگین: مقدار: میانگین
 جدول شماره ۱۵- مقایسه میانگین قیمت جهانی قهوه و شکر و مواد زیست‌تولید و صادرات قهوه در واقع: قیمت: میانگین برای هر سوزن
 میانگین: مقدار: میانگین

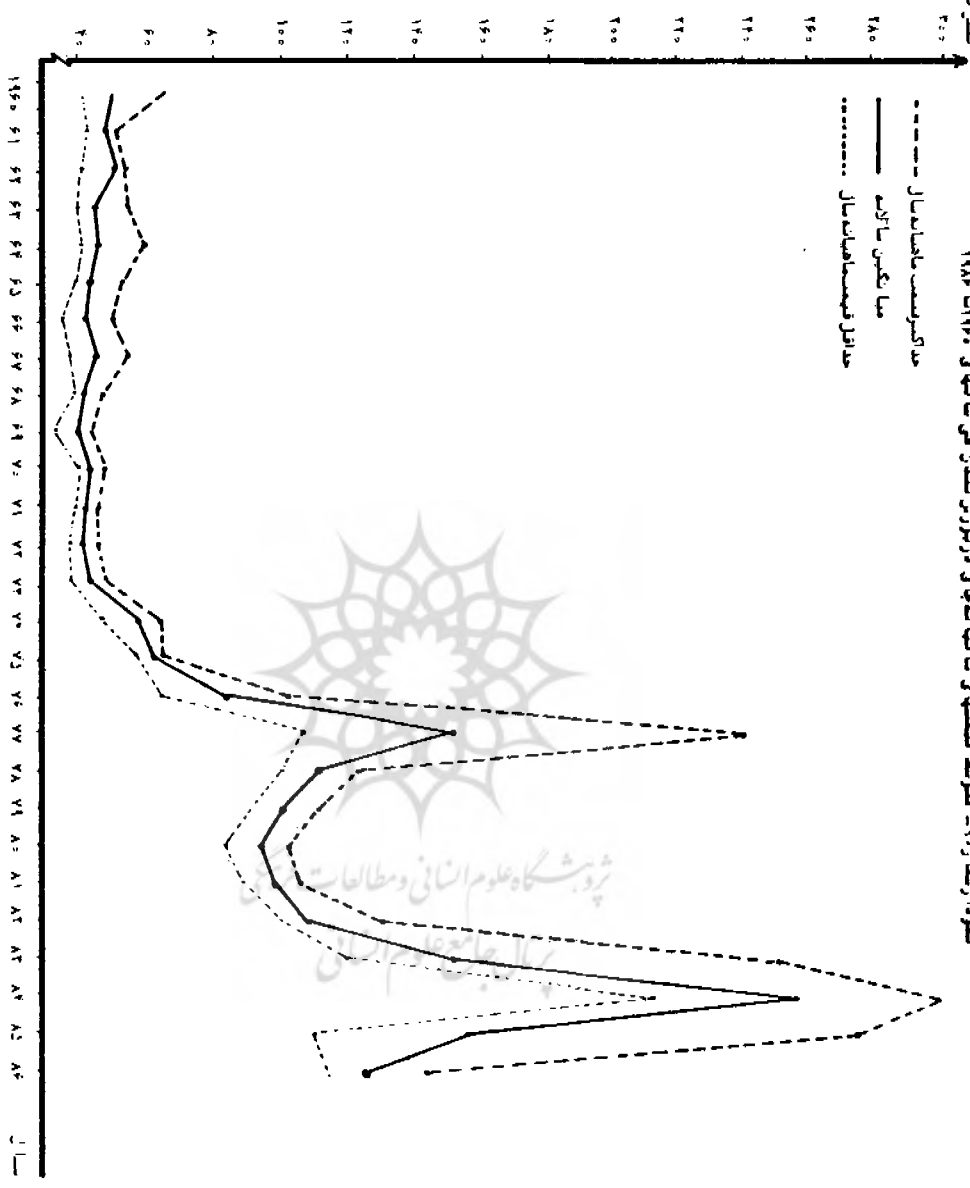
سال	۱۹۷۳	۱۹۷۴	۱۹۷۵	۱۹۷۶	۱۹۷۷	۱۹۷۸	۱۹۷۹	۱۹۸۰	۱۹۸۱	۱۹۸۲	۱۹۸۳	۱۹۸۴	۱۹۸۵	۱۹۸۶
برنج	۲۸/۰۱	۲۳/۱۶	۲۲/۶۶	۶۹/۶۹	۱۲۳/۰۳	۹۸/۶۹	۹۷/۸۷	۱۰۱/۰۶	۹۱/۵۹	۸۷/۶۲	۱۰۵/۲۴	۱۵۵/۸۰	۸۹/۹۸	۸۷/۵۵
قیمت شکر	۵۶/۰۹	۶۲/۲۶	۶۲/۲۳	۱۳۵/۱۸	۳۲۹/۲۱	۱۵۵/۱۵	۱۶۹/۵۰	۱۵۰/۶۷	۱۱۵/۲۸	۱۲۴/۹۹	۱۳۷/۹۸	۱۳۳/۱۰	۱۳۳/۱۰	۱۷۰/۹۳
برنج	۱۱۳۱	۱۱۵۳	۱۱۹۵	۱۲۳۰	۱۳۷۱	۱۳۹۳	۱۴۱۲	۱۴۳۹	۱۲۱۵	۱۴۲۶	۱۵۳۱	۱۶۶۱	۱۶۶۶	-
قیمت قهوه	۹/۴۵	۲۹/۶۶	۳۰/۳۷	۱۱/۵۱	۸/۱۰	۷/۸۱	۹/۶۵	۲۸/۶۹	۱۶/۸۳	۸/۴۱	۸/۴۹	۵/۲۰	۴/۰۶	۶/۰۶
قیمت قهوه	۱۰۰۹۴	۱۱۶۳	۱۲۰۴	۱۲۷۶	۱۳۳۱	۱۳۶۰	۱۴۰۸	۱۴۷۲	۱۴۶۲	۱۴۵۸	۱۵۲۹	۱۶۶۶	-	-
قیمت قهوه	۳۷	-۱۰	-۹	-۴۶	+۵۰	+۳۳	+۶	-۳۳	-۴۹	-۳۲	-۱۸	-۵	-	-

FAO, WDC, Price Instability in The World Tea Market 1973-1985, (Rome:FAO, Pub.1986),
 Monthly Commodity Price Bulletin, (New York: July 1985 and Jan. 1987).

یک دوره^۱ نامعین محدود نمود، که تا ماه مه ۱۹۸۴ بطول انجامید و باعث گردید که قیمت‌های جهانی چای در ژانویه این سال به نقطه اوج خود یعنی ۳۰۴ پنس برای هر کیلوگرم برسد. اما گزارش چشم‌انداز خوب تولید توسط کشورهای تولیدکننده^۲ چای باعث گردید که قیمت‌های چای از فوریه تا اواسط سال ۱۹۸۴ سیری نزولی بی‌پایید، لکن دومین تصمیم دولت هندوستان مبنی بر محدود نمودن سقف صادرات چای تا ۲۱۵ هزار تن و اعلام آن در سوم سپتامبر ۱۹۸۴، بمنظور کنترل قیمت‌های داخلی و نیسیز تا مین و عرضه چای در بازارهای داخلی، باعث افزایش مجدد قیمت‌ها در چهار ماهه آخر سال گردید. نهایتاً "همراه با سومین تصمیم دولت هندوستان در ۱۳ نوامبر سال مذکور به ممنوعیت صدور چای C.T.C" پایان داده شد. این تصمیم با تاخیرات آنی در کاهش قیمت‌های چای همزمان بود. از این پس روند نزولی قیمت‌های چای در بورسهای جهانی آغاز گردید بگونه‌ای که این روند در طول سال ۱۹۸۵ و نیز کم‌وبیش در سال ۱۹۸۶ و در سه ماهه اول سال ۱۹۸۷ ادامه یافت. دلالت چای در کلمبو معتقدند که کاهش قیمت‌های چای بعد از سال ۱۹۸۴ بخاطر افت قیمت‌های نفت بوده است، چرا که کاهش قیمت نفت سبب شد که قدرت خرید کشورهای تولیدکننده نفت در خاور میانه که از بزرگترین مصرف‌کنندگان چای در جهان هستند کاهش یابد، ولی بعضی از تجار معتقدند که علاوه بر دلیل فوق، دلیل دیگر کاهش قیمت‌های چای این بوده است که بعضی از خریداران چای با توجه به وضعیت موجود در منطقه و پیش‌بینی امکان وقفه در جریان طبیعی صادرات چای به این منطقه، از قبیل به میزان زیادی چسبای خریداری و ذخیره‌سازی نمودند. بدیهی است که ذخیره‌سازی این کشورها

(1) Financial Times, 15 May/ 1986.

شماره ۱۲۰ - سیرتبه نسبتی سالهای دهجری در مورد لندن طی سالهای ۱۳۴۶ تا ۱۳۸۶

تاریخ: جدول ساختار و ۱۳

میتواند یکی از علل افزایش قیمت‌های چای و فشار تقاضا در سال ۱۹۸۴ محسوب گردد.

در حقیقت فشار تقاضا و قیمت‌های بالا موجب شده که کشورهای صا درکننده برای تحصیل حداکثر سود در عرضه هر چه بیشتر محصول خود با بیرون کشیدن ذخائر چای، با همدیگر به رقابت بپردازند. بر اساس محاسبات بعمل آمده چنین به نظر میرسد که با زارهای خا و میان‌حساسیت چندانی نسبت به تغییرات قیمت‌های چای از خود نشان نمیدهند. اما نوسانات شدید قیمت‌ها و خصوصا " همزمانی این نوسانات با کاهش قیمت‌های نفت در سال‌های اخیر، اوضاع معمول این بازارها را مغشوش کرد.

روند نزولی قیمت‌های چای در طول سال ۱۹۸۵ و سال‌های بعد، علیرغم افزایش شدید قیمت‌های قهوه در اوایل سال ۱۹۸۵ و اوایل سال ۱۹۸۶، به علت تولید فراوان چای در این دوره همچنان ادامه یافت. زیرا برخلاف سال‌های ۱۹۷۷ و ۱۹۸۴ ما زاد چای بحدی بود، که برای جذب وجوابگویی به هرگونه تقاضای اضافی ناشی از کمبود عرضه قهوه کافی بود. اصولاً محاسبات بعمل آمده نشان میدهند که با زار چای نسبت به دیگر فرآورده‌های کشاورزی از حساسیت کمتری برخوردار است، یعنی نوسانات ناگهانی کمتری در عرضه و تقاضای آن پدیدار میگردد. زیرا چای تقریباً " در تمام طول سال برداشت و تولید می‌شود، در صورتیکه دیگر محصولات کشاورزی (بجز کائوچو) دوره برداشت بسیار کوتاهی با تغییرات سالانه زیاد دارند. بنابراین، نوسانات در عرضه و تقاضای چای یک فرآیند تدریجی میباشد که در طول یک یا چند سال شکل می‌گیرد و در نتیجه بیشتر قابل پیش‌بینی است. اما تغییرات بیش از حد در عرضه و تقاضا منجر به تغییرات سریع قیمت‌ها خواهد شد. جدول ۱۵ نشان

می‌دهد که در طول دوره مورد اشاره ما زانو کمبود جای اساساً " بین دامنه ۵۰٪ هزارتن بوده است که این رقم ۴ تا ۵ درصد جای موجود در بازار بوده است. ولی حتی این میزان تغییرات میتواند در شرایطی منجر به افزایش شدید قیمت‌ها شود. طبق محاسبات انجام شده، نوسانات شدید قیمت‌های جای در سال‌های مورد بررسی بدلیل همین مقدار تغییرات در موجودی جای در بازار که در ارتباط با تقاضا بوده، صورت گرفته است. نتایج تحقیقات بعمل آمده نشان می‌دهد که قیمت‌های جای به ۴ تا ۵ درصد تغییرات موجودی بازار حساسیت نشان می‌دهد. البته تاثیر نوسانات در میزان عرضه و تقاضای قهوه و سطح قیمت‌های آن از عوامل مؤثر بر شدت این حساسیت می‌باشد. تجربیات نشان می‌دهد، که وقتی قیمت متعادل نیست معمولاً " یک تا دو سال طول می‌کشد تا قیمت‌ها موازنه خود را باز یابند و وقتی قیمت‌ها تعدیل شدند مجدداً " در همین مدت نوسان خود را به تدریج شروع میکنند. این حالت نقطه‌ای خطرناک را برای تغییرات شدید قیمت‌ها می‌باشد زیرا اگر در این وضعیت، گاهی در تولید یا افزایشی در تقاضا بمیزان ۴ تا ۵ درصد رخ دهد دور جدیدی از افزایش شدید قیمت‌ها، نظیر سال‌های ۱۹۷۷ و ۱۹۸۴ پیش خواهد آمد، البته میزان عرضه و تقاضای قهوه نیز در این صورت در تشدید یا تحدید افزایش قیمت‌های جای تعیین کننده خواهد بود.

تولید نسبتاً " خوب جای در سال ۱۹۸۵ باعث برگشت و کاهش عمیقی در سطح قیمت‌های جای نسبت به نقطه اوج سال ۱۹۸۴ گردید، بنحوی که میانگین متوسط قیمت‌های جای در سال ۱۹۸۵ با حدود ۱۴ درصد کاهش نسبت به سال ۱۹۸۳-۱۰۵٪ سنت برای هر پوند در سال ۱۹۸۳ به ۸۹/۹ سنت برای هر پوند در سال ۱۹۸۵، یعنی پائین تر از سطح قیمت‌های سال ۱۹۸۳، رسید (نمودار ۷ و جدول ۱۵). اما اگر این قیمت‌ها

باپوند استرلینگ بیان شوند میانگین متوسط قیمت‌های چای در سال ۱۹۸۵ نسبت به سال ۱۹۸۳ افزایش نیز خواهد داشت و از ۱/۱۵۴ پنس برای هر کیلوگرم چای در سال ۱۹۸۳ با حدود ۲ درصد افزایش به ۱۵۷/۹ پنس برای هر کیلوگرم چای در سال ۱۹۸۵ میرسد (نمودار ۹ و جدول ۱۴). اگر قیمت‌ها بر اساس دلار آمریکا بیان شوند و قیمت‌های جاری ایالات متحده آمریکا کاهش پیدا کند، قیمت‌ها در لندن به نسبت، کاهش بیشتری از خود نشان میدهند زیرا پوند استرلینگ متناسب با دلار ارزیابی خواهد شد. (۱)

به همین دلیل روند تغییرات قیمت‌های چای در جدول ۱۴ و نمودار ۹ با جدول ۱۵ و نمودار ۷ کاملاً هماهنگ نمی‌باشد، زیرا نسبت‌های کاهش یا افزایش قیمت‌ها در بورس‌ها و بازارهای مختلف یکسان نیست. میانگین قیمت‌ها در سال ۱۹۸۵ نسبت به سال ۱۹۸۳ در بورس کلکته " ۱۵ درصد کاهش یافت. این کاهش قیمت‌ها نسبت به دوره "مسابه در بورس کوچین" ۲۰ درصد، در بورس "کلمبو" ۲۱ درصد، در بورس "چیتاگونگ" ۳۸ درصد، در بورس "مومباسا" ۱۵ درصد، در بورس "لیمبه" ۲۲ درصد و بالاخره در بورس "لندن" ۱۲ درصد بوده است. (۲)

همچنین قیمت‌های چای کشورهای مختلف در بورس "لندن" نسبت به یکدیگر نیز ثابت نبوده و دائماً در حال تغییر است. بعنوان مثال قیمت چای جنوب هندوستان در سال ۱۹۸۳ بالاتر از قیمت‌های چای دیگر کشورها در بورس لندن بوده، در حالی که در دوره ۵ ساله (۸۵-۱۹۸۱) همیشه چای شمال هندوستان و کنیا جزء گرانترین چای‌های بفروش رفته در بورس لندن بوده است. از طرفی چای جنوب هندوستان که در سال

(1) FAO. Tea: Current Situation and Short-Term outlook, (Rome: June 1986).

(۲): تغییرات بر حسب سنت آمریکا محاسبه شده است.

۱۹۸۳ بالاترین قیمت‌ها را حتی نسبت به چای کنیا و چای شمال هندوستان داشته است، در سال ۱۹۸۵ پایینترین قیمت چای را در بورس لندن حائز بوده است. بطور کلی طی سالهای ۱۹۸۱ تا ۱۹۸۵ چای کنیا و چسای شمال هندوستان (کلکته) اکثراً "جزء گرانترین چای بفروش رفته در بورس لندن بوده است، در حالیکه چای موزامبیک، بنگلادش، مالای و بعضاً "چای جنوب هندوستان"، جزء ارزانترین چایهای بفروش رفته در بورس لندن طی این مدت بوده‌اند. چای سریلانکا و تانزانیا بطور متوسط از قیمت‌های معتدلی در بورس لندن برخوردار بوده‌اند. اگرچه قیمت‌های چای در داخل بورسهای کشورهای ما در گذشته چای را بطنه مستقیمی با قیمت‌های چای این کشورها در بورس لندن دارد، اما این را بطنه برای همه کشورها به یک نسبت نمیباشد. بعنوان مثال نسبت تغییرات قیمت چای در بورس "مومباسا" بسیار متفاوت با نسبت تغییرات قیمت چای در بورسهای "کلکته" و "کوچین" میباشد، زیرا که قیمت چای در کنیا شدیداً وابسته به قیمت‌های جهانی آنست، در حالیکه قیمت چای صادراتی در هندوستان بشدت کنترل شده است. زیرا در این کشور حداقل قیمت صادراتی و سهمیه صادراتی وضع می‌گردد. بورس "لندن" بعنوان بازار مرکزی چای و بعنوان بازاری که در آن انواع و اقسام چای از تمام کشورهای اصلی تولیدکننده چای در جهان مورد مبادله قرار می‌گیرد شناخته می‌شود. اگرچه رشد مراکز بورسها در کشورهای تولیدکننده و ما در گذشته چای باعث کاهش محسوسی در حجم چای مورد معامله در بورس "لندن" گردیده و این کشورها اخیراً "ترجیح داده‌اند که چای را در مراکز بورس خود ب معرض فروش بگذارند، اما هنوز بورس "لندن" و فعالیست دلالان چای در آن مرکز، عامل بسیار مهم و تعیین کننده‌ای در معاملات و قیمت‌های چای میباشد. طی سالهای ۱۹۳۸ تا ۱۹۸۰ سهم فروش چای

صا دراتی سریلانکا دربورس "لندن" از ۴۸ درصد به ۶ درصد کاهش یافته است، همینطور سهم فروش چای صا دراتی دربورسهای داخلی هندوستان که رقم فروش برای مصارف داخلی را نیز شامل می شود از ۳۴ درصد مربوط به سال ۱۹۳۸ به ۹۸ درصد در سال ۱۹۸۵ افزایش یافته است. بعبارت دیگر سهم فروش چای صا دراتی هندوستان دربورس "لندن" طی سالهای ۱۹۳۸ تا ۱۹۸۵ از ۶۶ درصد به ۲ درصد کاهش یافته است. (۱)

بورسهای مهم چای درجهان عبارتند از: بورس "لندن" در انگلستان، "کلمبو" در سریلانکا، "کلکته" و "کوچین" در هندوستان، "لیمبه" در مالای، "قبلا" "نا یروبی" و "اخیرا" "مومباسا" در کنیا، "جا کارتا" در اندونزی، و بورس "چیتا کونگ" در بنگلادش. البته بورسهای دیگری نیز در کشورهای سنگاپور، هندوستان و تانزانیا وجود دارد که به علت اهمیت کمتر، از ذکر آنها خودداری میشود.

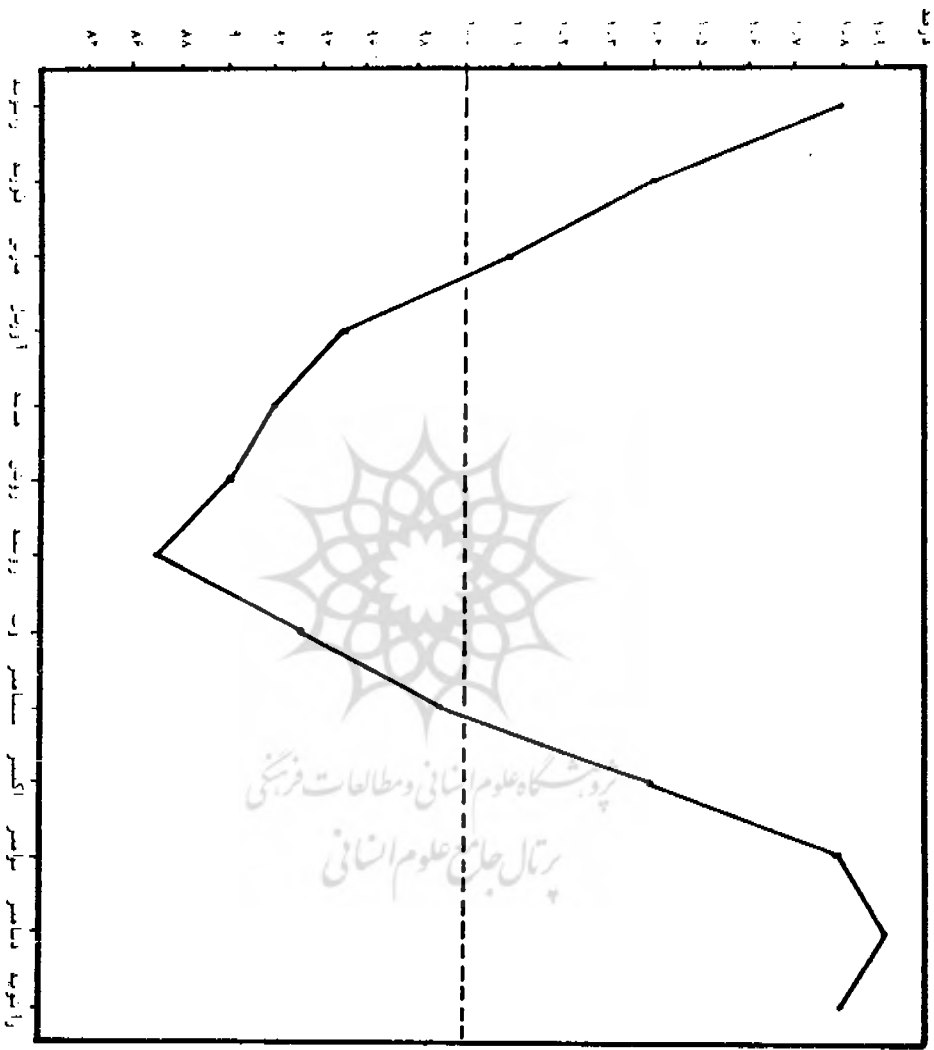
از مطالعه و بررسی روند ۲۷ ساله قیمتها (۱۹۶۰-۸۶) در بورس "لندن" نتایج زیر حاصل میگردد:

۱- برابر نمودار (۱۰) قیمت های چای در ماه های مختلف سال روندی سینوسی داشته است بنحوی که معمولاً و بطور متوسط حداقل قیمتها را در حدود ماه ژوئیه هر سال و حداکثر قیمتها را در حدود ماه های نوامبر تا ژانویه سال بعد شاهد می باشیم.

۲- به استثنای سالهای ۱۹۷۷، ۱۹۸۳، ۱۹۸۴ و ۱۹۸۵ که سالهای استثنائی استثنائی در بازار و قیمت های جهانی چای محسوب می شوند، در دیگر سالهای دوره مورد بررسی دامنه تغییرات سالانه قیمتها بطور متوسط بین ۴ تا ۴۰ پنس بوده است. قابسلسل توجه است که دامنه تغییرات

-
- (۱): این تغییرات سهم در درجه اول ناشی از افزایش مصرف و فروش داخلی چای و در درجه دوم ناشی از کاهش سهم فروش چای هند در بورس لندن میباشد.
 (۲): در این سالها دامنه تغییرات قیمت های ماهیانه بیش از ۱۰ پنس بوده است.

شماره‌های نشریات مجله علمی-پژوهشی دانش‌های اجتماعی و اقتصادی در سال ۱۳۹۵ (مجله علمی-پژوهشی دانش‌های اجتماعی و اقتصادی)

مجله علمی-پژوهشی دانش‌های اجتماعی و اقتصادی، شماره ۱، زمستان ۱۳۹۵، ص ۱-۱۲.
 (۱) سالیانه: ۱۳۹۵، شماره ۱، زمستان ۱۳۹۵، ص ۱-۱۲.
 ماهیانه: بهار ۱۳۹۵، شماره ۱، بهار ۱۳۹۵، ص ۱-۱۲.

قیمتهای سالیانه‌چای در اغلب سالهای مورد بررسی بین ۱۰ تا ۱۵ پنس بوده و بطور متوسط تفاوت حداقل و حداکثر قیمت‌های سالیانه برابر ۳۳ درصد میانگین قیمت‌های سالیانه بوده است .

۳- بطور متوسط بعد از نزولی شدن روند قیمت‌ها از نقطه اوج در هر سال، معمولاً " بین ۵ تا ۶ ماه طول می‌کشد تا سطح قیمت‌ها به پایین‌ترین حد خود در سال تنزل کند و یا به عبارت دیگر بعد از صعودی شدن روند قیمت‌ها که معمولاً " از ماه ژوئیه آغاز می‌شود بطور متوسط ۵ تا ۶ ماه طول می‌کشد تا سطح قیمت‌ها به بالاترین سقف خود در سال برسد .

۴- معمولاً " قیمت‌های ماهیانه‌چای در ماه‌های مارس تا آوریل و همچنین ماه‌های سپتامبر تا اکتبر در حدود قیمت‌های میانگین سالیانه یا نزدیک به آن میباشند و خریدارانی که در این ماه‌ها مبادرت به خرید چای مینمایند میتوانند تا حدودی مطمئن باشند که خرید خود را در قیمت‌های بالای سال انجام نداده‌اند .

۵- بطور متوسط در چهار ماهه آخر سال (میلادی) سه ماهه اول سال، قیمت‌های چای معمولاً " در بالاترین حد سالیانه خود بوده است .

۶- بطور متوسط پایین‌ترین قیمت‌های سالیانه‌چای مربوط به ماه‌های مه تا اوت هر سال میباشند و خریدارانی که در این ماه‌ها اقدام به خرید چای مینمایند میتوانند تا حدودی مطمئن باشند که خرید خود را در پایین‌ترین قیمت‌های سال انجام داده‌اند .

۷- سالهای ۱۹۷۰، ۱۹۷۱، ۱۹۷۲، از قاعده ۲ و سالهای ۱۹۷۴، ۱۹۷۶، ۱۹۸۱ از قاعده ۵ مستثنی هستند .
(۱)

یکی از علل کاهش قیمت‌ها در ماه‌های مه تا اوت احتمالاً این

(۱): در این سالها دامنه تغییرات قیمت‌های ماهیانه کمتر از ۴ پنس نیز بوده است .

میباشد، که کشورهای تولیدکننده چای، در صدمه‌ی از برداشت محصول چای خود را در این ماهها انجام داده‌اند و چای آنها به بازارهای فروش رسیده است. اما علت افزایش قیمت‌های چای در چهار ماهه آخر سه ماهه اول سال (میلادی)، در درجه اول ناشی از درصد کمتر برداشت محصول چای و رسیدن آن به بازارهای فروش و در درجه دوم به دلیل هجوم کشورهای تولیدکننده و واردکننده چای نظیر ایران، ژاپن، اتحاد شوروی و دیگر کشورها برای خرید چای میباشد زیرا بعد از ماه اکتبر این کشورها به میزان تولید واقعی خود و نیاز وارداتی چای واقف شده‌اند و طبیعا "مقدار بیشتری از خریدهای خارجی خود را در این موقع انجام میدهند.

ذخای چای

میزان ذخایر چای در جهان بدرستی شناخته شده نیست و پی بردن به حد ذخایر چای در کشورهای مختلف و جهان مشکلات آماری بسیار زیادی دارد، زیرا بسیاری از کشورها میزان ذخایر چای خود را منتشر نمی‌نمایند و در بعضی دیگر از کشورها، ذخایر چای نزد فروشندگان عمده چای و بعضا "در سطح خرده فروشان بصورت ثبت نشده و غیر متمرکز تراکم یافته است و از آنجا که تهیه آمار را اینگونه ذخایر تراکم یافته در جهان آسان نیست و اطلاعات بسیار کمی از میزان و جزئیات ذخایر چای موجود در جهان منتشر می‌شود، بررسی تفصیلی ذخایر چای کشورهای مختلف جهان مقدور نمیباشد. ولی انتشار منظم میزان ذخایر چای در انگلستان (بوس لندن) که در حقیقت تبلور و انعکاسی از کل نوسانات ذخایر چای در جهان میباشد و همبستگی میزان ذخایر چای در انگلستان با قیمت‌ها و ذخایر جهانی تا حدودی این نقیصه را مرتفع نموده است. بطور کلی میزان

واحد: هزار تن

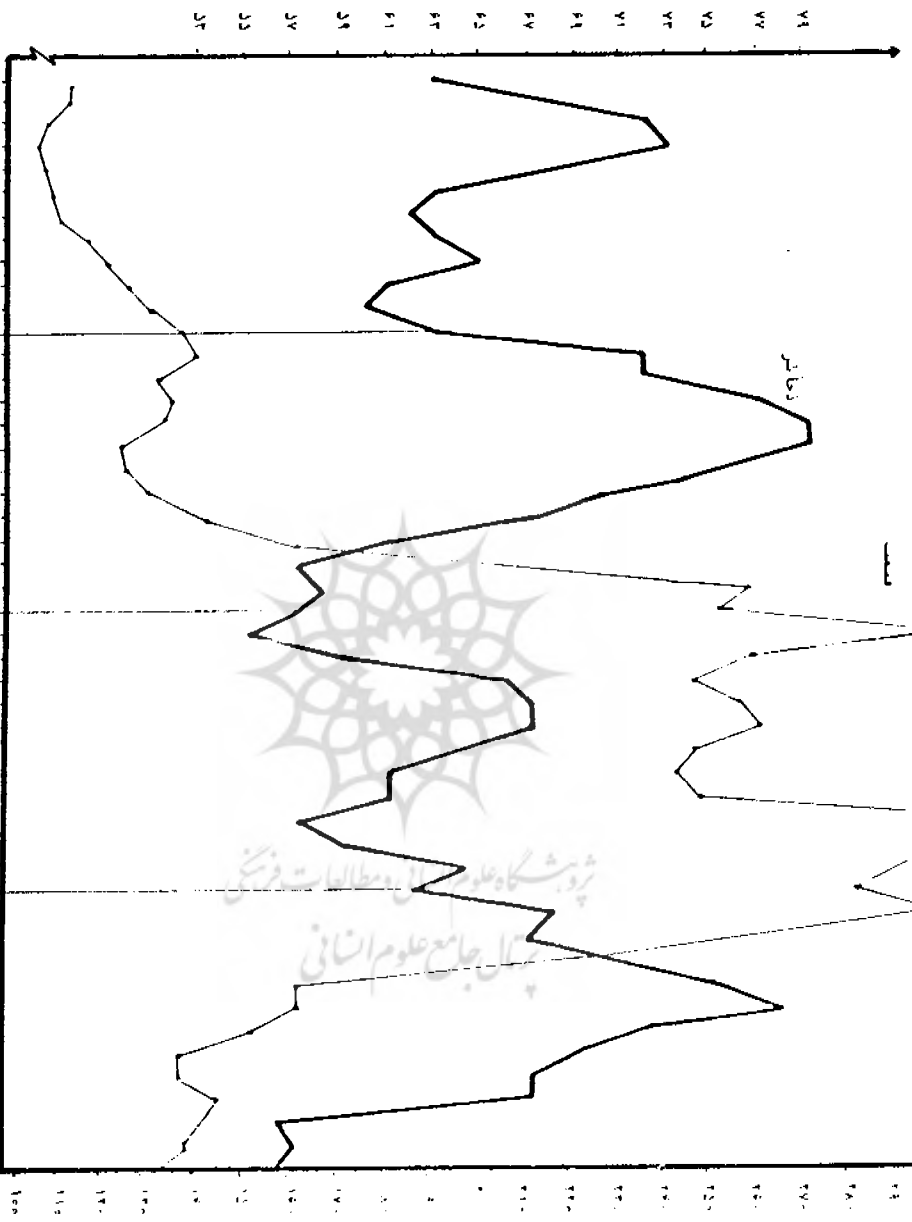
مدول شماره ۱۶- مطابقه میزان ذخائر و ریزشیه های جای در بورس لندن طی سالهای ۱۹۸۲ تا ۱۹۸۵

سال	ماه		ژانویه	فوریه	مارس	آوریل	مه	ژوئن	ژوئیه	اوت	سپتامبر	اکتبر	نوامبر	دسامبر	ماه	
	بازار	تجارت														
۱۹۸۲	۶۱	۶۷	۷۲	۷۳	۶۷	۶۲	۶۲	۶۲	۶۲	۶۲	۶۵	۶۱	۶۰	۶۳	ذخائر	
	۱۱۴	۱۱۳	۱۰۸	۱۰۵	۱۰۶	۱۰۸	۱۱۰	۱۱۶	۱۲۰	۱۲۵	۱۳۱	۱۳۷	نیمت پیس / کیلوگرم			
	۷۲	۷۲	۷۷	۷۹	۷۹	۷۵	۷۰	۶۷	۶۱	۵۷	۵۸	۵۷	ذخائر		۱۹۸۲	
۱۹۸۱	۱۴۰	۱۳۲	۱۳۵	۱۳۳	۱۲۴	۱۲۵	۱۳۰	۱۳۲	۱۶۰	۱۹۶	۲۵۸	۲۵۲	نیمت پیس / کیلوگرم			
	۵۵	۵۹	۶۶	۶۷	۶۷	۶۲	۶۱	۶۱	۵۷	۵۹	۶۴	۶۲	ذخائر		۱۹۸۱	
	۳۰۰	۳۵۸	۲۴۶	۲۵۶	۲۶۰	۲۲۶	۲۴۲	۲۴۶	۳۱۰	۳۰۰	۲۹۰	۲۸۰	نیمت پیس / کیلوگرم			
۱۹۸۰	۶۸	۶۷	۷۱	۷۵	۷۸	۷۲	۶۹	۶۷	۶۷	۵۶	۵۷	۵۶	ذخائر			
	۲۹۸	۲۵۲	۲۲۴	۱۶۰	۱۶۰	۱۵۰	۱۳۵	۱۳۵	۱۴۳	۱۳۹	۱۳۶	۱۴۰	نیمت پیس / کیلوگرم			۱۹۸۰

The Tea Brokers, Association of London, Tea:Market Report, (Tea Brokers' Pub., 1986).

سال: ۱۹۸۵

دخاتیر: چهار ریس

تألیف: سید محمد تقی میرزا

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

تا کلیه: جدول ستاره ۱۳۸۵

ذخائر چای در انگلستان همبستگی نسبتاً " شدید و معکوسی با قیمت‌های چای در بورس لندن دارد. سطح بالای ذخائر در انگلستان نشان‌دهنده حداقل قیمت‌های چای در بورس لندن و کاهش سطح ذخائر حاکی از قیمت‌گذاری چای با نرخ‌هایی بالاتر از بورس لندن می‌باشد. بعنوان مثال در ژانویه ۱۹۸۴ که قیمت‌های چای در بورس لندن تا ۳۰۰ پینس برای هر کیلوگرم افزایش یافته ذخائر چای در انگلستان به ۵۵ هزار تن کاهش یافت، در صورتیکه دو ماه بعد از آن (مارس) که قیمت‌های جهانی چای به ۲۴۶ پینس رسید، سطح ذخائر چای به ۶۶ هزار تن افزایش یافت (جدول ۶ و نمودار ۱۱).

اگرچه روند تغییرات ذخائر چای و قیمت‌ها در بورس "لندن" حاکی از همبستگی زیادی است، اما مطالعات کارشناسان سازمان خواربار و کشاورزی ملل متحد همبستگی زیادی را بین ذخائر جهانی چای و قیمت‌های آن تا نپذیرفته است. کارشناسان مذکور عقیده دارند که قیمت‌های جهانی چای با توجه به قابلیت کم نگهداری آن در انبارها به سطح ذخائر و قیمت‌های جهانی قهوه نیز واکنش نشان می‌دهد و میزان حساسیت قیمت‌های چای بستگی به وضعیت ذخائر و عرضه و تقاضای توأم چای و قهوه در جهان دارد، بطوری که ذخائر چای به تنهایی همبستگی کمتری با قیمت‌های جهانی آن دارد (حدود $r = 0.5$).

البته بجز آن می‌توان عنوان نمود که افزایش قیمت‌های جهانی چای، در اثر کمبود تولید نسبت به مصرف چای سیاه طی سال‌های ۱۹۷۳ تا ۱۹۸۶ در آمریکا و شریرون کشیدن ذخائر چای، تا سال ۱۹۷۷ به تعویق افتاد. همین وضع تقریباً در دوره ۱۹۸۰ تا ۱۹۸۳ نیز اتفاق افتاد.